

Robert Langlands hususunda yazdığım yazıya (henüz) kimseden bir yorum gelmedi. Bilhassa Berkeley takımından ve tabi ki Frenkel den geri dönüş bekliyorum. Bakalım gelir mi..

Biliyorsunuz, benim yazılarım dinamiktir, zamanla değişir.

İlişikte son versiyonunu, umalım SON DEFA, beğenilerinize sunuyorum.. elbette okumak veya beğenmek şart değil, yeter ki eğlenin..

Hayatta mühim olan eğlenmektir!

Nitekim, benim facebook sayfam şu şekilde açılır:

Langlands yazımın ana cümlesi, sanırım bunu benden önce hiç bir kimse dile getirmedi:

"After what I read about Serre I now believe that the problem is not Robert Langlands or Langlands Program, but IAS and Einstein's Office.."

Bunun tercümesi: o büyük matematikçilerin (Kostant, Serre, vb...) esas problemi Langlands ın kendisi veya Programı ile değil onun IAS yani Enstitüsündeki konumu ve Einstein in ofisinin kendisine verilmiş olmasıyla ilgilidir..!

Yazım, içinde isimleri geçen herkese gönderildi, jean-piere Serre hariç... Serre, **Cahit Arf** konuşmacısı olarak geldiği turkiye ziyareti esnasında gözü bir akademisyen abimizin güzel kızına takılı kalmış, o kızın da matematik okuduğunu öğrenince sanırım onu Paris e de davet etmişti.

Bağzı yaşlı matematikçilerimiz, ama çok iyi olmak kaydıyla, "*kart teke sendromu*" n dan muzdariptirler.. Zamanla kadınlara olan iştahları artar, yaşlandıkça daha da gençlere kayar bu iştah... belki bu gençliklerinde matematik den kadınlara zaman ayıramamışlıktan olabilir.. sakın bunda kötü bir niyet veya sakatlık aramayın, tabiat kanunu deyin geçin.. Yani diyeceğim o işler o yaşlarda zaten sadece kafada bitmemiş oluyor... şunu unutmayalım: maksat uzun yaşamaktır..! uzadıkça daha da bir "*dadli*" oluyor şu esrarengiz hayat. çünkü data artıyor, ve yeni bağlantılar oluşuyor.. yani kısacası graph (çizgi) teorisi.. biliyorsunuz matematiğin en zor problemlerinden olan Ramsey Numarası da Çizgi Teorisinin bir meselesidir... kompleksite efenim kompleksite, hem matematiğin hem hayatın zor bir meselesi dir. Yani $P = ? NP$. Deniyor ki beyin bir bilgisayar, yani "*rakam öğüten, number cruncher*". Öyle ise şayet, beyin $P = NP$ yi çözmüş demektir. Hadi gidin bunu nerolojistlere öğretin..

Diyeceğim Serre de bu teke lerden birisi dir. Smale de öyle dir.

Berkeley de iken biz pek çok "*kart teke*" gördük. Birisinin (o artık rahmetli) iftirasına da maruz kalmıştım ben. O seneler, şimdi de öyle ya, Berkeley den her önemli matematikçi gelip geçerdi. Biz Alexander Grothendieck i de, Raul Bott u da, Jim Simons u da, David Ruelle i de, Bill Thurston u, S.T. Yau yu da, Hirzebruch u da biliriz..

Şimdi şöyle de bir durum var:

Serre Langlands in konuşmasını terketmiş, bu da matematikmi diye... ne büyük bir ayıp..! Serre in bu davranışını belki biraz anlıyorum, çünkü Serre in matematiği çok kesin, keskin ve ispatlıdır, (Bourbaki Okulu).

Langlands in ki ise “hand wave” lidir, bağlantıları gösterir. Edward in dediği gibi teleportasyon yapar, pek fazla ispat yapmaz. Büyük, global resmi gösterir. Matematik de zaten bağlantılar hakkında değildir?..

ODTÜ de 1968 de Diferansiyel Geometri dersi verirken **Langlands** in ettiği bir söz vardır ki aklıma çakılı kalmış:

“Matematikde araştırma yaparken pek çok şeyi aynı anda kafanızda tutmanız ve onları beraber düşünmeniz gerekir”.

Bunu kendisine seneler sonra söylediğimde, türkçe “öyle mi demişim” dedi... Bob mütevaziliğin zirvesinde yaşar ve bazılarımıza “kötü örnek” de olmuş olabilir..

İşte Langlands Programı da, “*olacak oğlak bokundan belli dir*” misali, böyle bir düşünce tarzı neticesi oluşmuştur, yani aynı anda pek çok şeyi birlikte düşünerek.

Şimdi Bir Soru:

Langlands in konuşmasını terk eden aynı Serre, neden Frenkel in Langlands Programı üzerine olan Bourbaki Paris konuşmasını terketmemiştir?

Nedenini ben biliyorum, hadi siz de tahmin edin!

Hint:

Asağıdaki 1. Link de kısa Videoyu seyredin: Serre en ön sırada sağdan ikinci ve konuşmanın sonunda Frenkel ile de sohbet ediyor. Edward da az kerata (hergele) değil... konuşmaya kadınla geliyor, filminde oynattığı japon kadınla, (2. video).

Bourbaki Seminerinin uzun video versiyonunda kadın arada bir uyukluyordu...

Güzel seyirler...

<https://youtu.be/mqMw45O7MyA>

<https://youtu.be/MOzevd3XbAl>

y.a.